

A hívó szó: identitás

A veresegyházi művészteleptől a Gogol 9 Galériáig

Október 30-án zárult a veresegyházi művésztelep alkotóinak IV. kiállítása, amelynek közel két hónapon át az idén tíz esztendő budapesti Gogol 9. Galéria adott otthont. Az alkotóközösség művészei közül ez alkalommal Gaál József Munkácsy Mihály-díjas festő, Kun Éva Ferenczy Noémi-díjas keramikus, Farkas Noémi és Maróti Dénes grafikus, Sörös Iván fotográfus, Dankó Bernadett, Kállai Henrik, Kunhegyesi Ferenc és Tejada Erika Anna festő, valamint Böjte Horváth István, Kozma Anita, Veress Enéh Erzsébet és Kállai András szobrász, a művésztelep vezetője műveit tekinthették meg a látogatók.

Veréb
József
felvétele

A múlt év során, amikor a Magyar Képzőművészeti Egyetem Szobrász Tanszékén tájékoztam, különösen nagy elismeréssel szóltak Kállai Andrásról, a fiatal magyar szobrászművészről. Beszélgetőtársaim úgy ítélték meg, hogy tudásával, önkifejezési készségével, a nemzetközi és hazai képzőművészeti irányzatok ismeretével, az eszmei tartalmak képzőművészeti formában történő megjelenítésével ma hazánkban ő az, aki leghitelesebb alkotóként vehető számba a roma/cigány nemzetiség kitüntetett személyei számára készítendő kisplasztika vagy emléktábla megtervezése, elkészítése során. Figyelmet attól kezdődően magam is a személyére és munkásságára irányítottam.

Szobrászművészként már 2007-ben találkoztunk a nevével, mivel a kiválasztott alkotók egyike volt az 52. Velencei Biennálén, ahol első alkalommal

mutatkozott be a Roma Pávilon. András a „Dagadt Barbie” című szobrával volt jelen, melyben az őskori termékenység Vénuszát ötvözte az éppen népszerű, természetlen Barbie baba szépségével. Azóta is egyre a határokat feszegeti, miközben a szemlélőt gondolkodásra készteti. Számára a téma a fontos, az esz-köznek alárendelt szerepe van. Mindig egyedi alkotásra törekszik.

Budapesti köztereken is láthatók domborművei. Puczi Béla emléktáblája (2017) a Nyugati pályaudvar épületének homlokzatán, Sík Olga emléktáblája (2018) az újlipótvárosi Pozsonyi út 41. lakóház oldalán áll.

Kállai András¹ közel másfél évtizedes változó-kony és termékeny alkotói-kiállítói munkásságán túl figyelmet érdemelnek azok az erőfeszítései is, amelyekkel a fiatalok, pályakezdők, a kortársak szá-

mára szervezett intézményi, illetve tábori kereteket, vezetett szakköröket, műhelyeket képzőművészeti tevékenységük kibontakozását segítve.

2017-ben Veresegyházon hívott életre egy művésztelepet. Elmondása szerint az idén már negyedik alkalommal megrendezett tábor és kiállítás legfőbb célja az, hogy lehetőséget adjon képzőművészeknek egy sűrített alkotói szakaszban, önmaguknak művészeti közegben történő megmutatására.

Az alkotói folyamatot minden alkalommal maga a művészeti vezető indítja el, aki személyiségével és cselekedeteivel koordinátorként vezeti a szabadtéri műhely lakóinak életét. András számára fontos, hogy jó hangulatban, igazi párbeszédekben, beszélgetések során ismerjék meg egymást a művésztársak. Programokat szervez; motiváló vendégeket hív meg. Minden nap ketten mutatják be maguk között, illetve a kívülről érkező vendégek körében a műveiket, különös tekintettel a témaindító fogalomra.

Ebben az esztendőben a művésztelepi hívószó: az identitás.

Kik vagyunk? Hova tartozunk? Hol vannak az életfánk gyökerei? Mik az értékeink? Merre tartunk? Mit gondolunk az életről, annak értelméről és a halálról? Mennyi mindent rejt belső és külső világunk?

A művészek között zajló beszélgetések, bennük az értékek feltárása és bemutatása, egyáltalán az együttlét minden pillanata számtalan hatást gyakorol az egyénre, a közösségi személyre, az emberre, aki folyton a helyét keresi.²

Szóljon minden az identitásról? Szóljon!
Festődjön, szobralódjon!

A Gogol utcai kiállítóteret közvetlenség és derű járta át, amikor *Novák* Valentin író, költő megnyitójában a fenti szavak is elhangzottak. A folytatásban az alkotóműhely jelentőségére is kitért:

– Kell egy hívószó, egy összetartó sugallat, amelynek meg kell felelni... De ez, hogy identitás... E szó mindenki identitására is vonatkozhat, mégis a magunkét kezdjük kapargatni, kutatni akarva-akaratlanul. A művésztelepen készült alkotások tükrözik is ezt a bizonytalanságot a duális kompozíciókkal, a színek és formák egybemosásával, a színek világos-sötét ellentétével, egyfajta művészi szintre emelt tárgy-bizonytalansággal, tétovasággal... Annyira Colorado-kanyonian rétegzett egy-egy ember személyisége, s ebből adódó identitása, hogy tíz nap is kevés annak művészi kivitelezéséhez... Veresegyházon indult el ki-ki maga megismerésének művészi útján. A művészet magányos? Nem. Az alkotás magányos? Igen, mert a belefeledkezés kivon a többiek jelenléte alkotta valóságból... De a művészet már feltételez egy rajtam túli létezését, a műalkotás létezését. Közönséget feltételez. Hozzáértők, naivak, kollégák, közösségek. És milyen jó, amikor felbukkanok

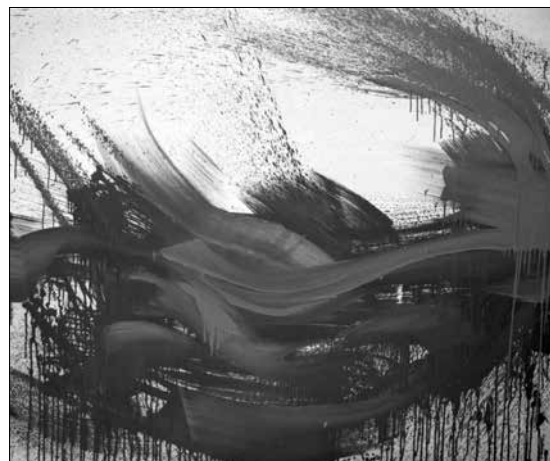
az alkotás magán-tavából, kezemben a kincs, amit felmutatva, máris felém fordulnak a kíváncsi arcok.

Több kiállító művész is örömmel vállalkozott arra, hogy önmagáról, identitásáról, az alkotóműhelyről, az abban készített, számára legkitüntetettebb műveiről vallott gondolatait megossza a Barátság folyóirat olvasóival. Terjedelmi okokból sajnos csak néhányuknak adódott erre módja.

Dankó Bernadett / Bedda Narret festőművész

Kezdetben maga festegetett, később a nyíregyházi főiskolán rajz és vizuális kommunikáció szakirányon végezte tanulmányait. Tavaly végzett a Magyar Képzőművészeti Egyetem Festő Szakán, majd az Artmentor Budapest képzésben vett részt. Ennek küldetése a tehetség kiszabadítása a műterem falai közül és annak segítése, hogy a művész megtalálja a számára legmegfelelőbb karrierutat.

– Az első művésztelep óta vagyok tagja a műhelynek. Andrásékat fiatalkoromból ismertem, ezért is örültem a meghívásnak. Veresegyházán nőtem fel, így nagyon vonzott a környezet is. Teljesen új oldalról ismertem meg a várost a telep által. Négy év alatt nagyon inspiráló közeg jött létre, minden meghívott más-más világot képvisel. Hiszem, hogy közösségünk legnagyobb ereje a képzőművészet különböző területeiről érkező tehetséges művészek együttes alkotókészségében rejlik. Egy időben és térben, egymás mellett, egymásra hatva egyedieket alkotunk. Sok olyan impulzust kapunk egymástól, ami egész éven át kitart mind művészetileg, mind emberileg. Művészközösségünk egy nagy baráti társasággá alakult. Minden évben újabb társakkal gazdagodunk. Nagyon fontos a helyszín, a Gyermekliget, ahol kicsit kiszakadhatunk a hétköznapokból. Ha az időjárás engedi, a szabadban, a kertben alkotunk, ezáltal is közelebb kerülünk a természethez.

Subito / Hirtelen

Szeibert Gerda felvétele

Subito / Hirtelen című festményemet azért szerettem legjobban a művésztelepi munkáim közül, mert a számomra legkellemesebb módon festhettem meg; egy fa alatt (nagyon jó idő volt), talán a 2018-as művésztelep közepe táján. Egyik nap befóliáztam a terasz előtti fa környékét, és megálmodtam ezt a szín-

kombinációt. Fontos volt, hogy kicsit megfolyhasson a festék, ezért a fa törzsének döntöttem a feszített vásznat és gyors mozdulatokkal megfestettem a meleg narancssárgát a smaragdzöld alapra. Szeretem ezt a festésmódot, és a tempóját is. Annyira elvisz a „flow” érzés, hogy repül az idő, és a végeredmény is nagyon dinamikus. Az energia megfestésére töreksem. A címe egy zenei kifejezést takar. A subito jelentése hirtelen, azonnali. Ezzel egyrészt a dinamikára utalok, illetve mivel műveim készítésekor nagyon hangsúlyos a zene, a címeimmel sokszor visszautalok erre.

Munkáimon keresztül elsősorban festői identitásom határait keresgetem, feszegetem. Az elmúlt években egyre hangsúlyosabb vált a kísérlet fontossága a folyamatos kíváncsiság fenntartása az anyagokkal szemben. Minden munkám egy kaland – sokszor tervek nélkül indulok neki a festésnek – és minden alkalommal újabb oldalamat ismerem meg. Tágul a világom, ahogy a palettám is. Szeretek rátalálni új megoldásokra, kombinációkra úgy, hogy közben elmerülök az alkotásban és játszom. Fontos számomra a szabadság a festészetben, hogy még saját megszokásaim se szabjanak határt egy kép alakulásának. Az évek alatt nagyon sok szakaszt megjártam, sokáig festettem figuratív képeket is. Egymással párhuzamosan több irányt is gyakorlok folyamatosan, ezzel is szabad teret hagyva magamnak. Tágabb képet a beddanarrett.hu oldalon kaphatnak munkáimról.

Tejeda Erika Anna festőművész

Az egri főiskola rajz- vizuális kommunikáció szakán kedvelte meg a festészetet. Perui származású édesapja dél-amerikai családjánál eltöltött idők során beleszeretett a távoli világ atmoszférájába, színes kavalkádjába, kultúrájába. Kinn tartózkodása idején rajziskolába járt.

– Négy éve vagyok tagja a művésztelepnek. András hívott meg és én nagyon szívesen csatlakoztam. Régóta ismerem őt, még Erdőkertesről. Művészként és emberként is tisztetem. Tudtam, amit ő szervez, az biztosan jó lesz. Remek alkotói közösség alakult ki, minden évben szívesen térek vissza közejük.

Kettősség című munkám két lét keveredéséről szól. Talán első ránézésre nem tűnik fel az alakok összefonódása: egy ősi, perui textilről megismert figura adaptációja és egy ma élő perui őslakos alakja. Folyvást keresem az élet körforgásában az ősi léttel való egységet, harmóniát. A látvány magában hordozza saját életutamat is. Kettős identitással élek: magyarként és peruiként gondolkodom, érzek.

Életem fontos szelete a származásom, a perui-magyar identitásom. Munkáim nagy része ezzel a kérdéskörrel foglalkozik. Az ideai művésztelep tematikája nekem nagyon testhezálló volt. Adott számomra egy varázslatos, hívogató, dél-amerikai világ, aminek én teljességében sohasem voltam-va-gyok a része, mégis itt van a sejtjeimben, a minden-napjaimban, a művészetemben. Rendszerint a két világ találkozását, az otthonkeresést jelenítem meg.

Veress Enéh Erzsébet szobrászművész

Az erdélyi születésű művész a marosvásárhelyi Képző- és Zeneművészeti Általános Iskolától a bukaresti Képzőművészeti Líceumon át érkezett a budapesti Magyar Képzőművészet Főiskola (ma Egyetem) szobrász szakára. Tizenöt éve él Veresegyházon. A településen és a fővárosban is találkozhatunk köztéri alkotásaival.

– Helyi lakosként, szobrászművészként idén csatlakoztam a művésztelephez, András volt az inspiráció és a hívószó. Ő keresett meg, hogy vegyek részt, és én örömmel mondtam igent.

Az én székelly mivoltom az én identitásom. Az erdélyi székelységemből, a fenyők ősiségéből, a mondák, a regék, a mitológia álomvilága vezet szobrainban és rajzaimban, festményeimben. A művésztelepen készült munka (A csend magánya) is ezt a székelly mivoltomat idézi. Isten tenyerében hordoz. Mitikus lényeim hol szárnyalnak, hol meg utaznak, megmutatva egy régen letűnt korszakot, az őslények világát. Mitikus állatom a szarvas. Fontos számomra a csodaszarvas, mely alkotásaim visszatérő motívuma is egyben, néha nagyon stilizálva, de mindig jelen van.

A csend magánya

Veress Enéh Erzsébet felvétele

A nevem is a csodaszarvasból származik, pontosabban Arany János Rege a csodaszarvasról című költeményéből. (Száll a madár, száll az ének / Két fiáról szép Enéhnek; / Zengő madár ágrul ágra, / Zengő ének szájrul szájra.)

Farkas Noémi grafikusművész

Torontóból hazatelepülve, céljai között szerepelt a roma kapcsolat- és közösségépítés. Kállai András a szobrász, felismerte Noémiben a képzett művészt, a grafikuszt és meghívta őt az ideai veresegyházi alkotókörbe.

– Társulásom legösztönzőbb tényezői: ismerkedés, barátkozás magyar képzőművész társakkal. Közöségi élet és az egymásra hatás érzésének megélése, az együttlét és együttműködés öröme motivált közegben. A bennem rejlő érzések kreatív megjelenítése, új kihívás magányos alkotói személyiségemnek. Élmények sora vár.

Mindig a természet közelségét érzem magamban. Gyermekkoromban gyakorta beszélgettem fákkal, állatokkal, akár apró bogarakkal vagy a tündérekkel, a Nappal, a Holddal, széllel és folyókkal, mert nagyon magányos és zárkózott voltam. Fiatalon gyakorta rajzoltam gyökeres, fa alakú, erdei lényeket. Ma is boldogan járom az erdőt, mert zsigereimben érzem, hogy hív magához. Ott találom meg a csendet, a nyugalmat, a harmóniát.

Hozadék

Farkas Noémi felvétele

Hozadék című képe men szembe tünő a meseszerepuség. Manifesztálódik benne az anya és fia kapcsolat; a kötődés, az elengedés, az örök szeretet szurreális megjelenítéssel.

Identitásaim: anyalét, anya-fia kapcsolat, ön meghatározás, cigány gyökerek, természet- és folklór-szeretet, folytonos fejlődés

Bővebben rólam és alkotásaimról: www.noemifarkas.com

Kállai Henrik festőművész

Kisgyermek kora óta az alkotás öröme határozza meg mindennapjait. Állandóan rajzolt, mintázott, egyre magabiztosabban, elszántabban festett. Tizenhárom évesen már festőként határozta meg magát. Mindig biztos volt önmagában. Tudatosan készült és haladt a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rajz és média szakán át az intenzív önfejlesztés útján. A középkori szellemiség világát érzi sajátjának. A közelmúltban padláson őrzött korábbi képeit leporolta, hogy visszataláljon régi önmagához, megmerítkezzen és ismét újjászülessen.

– Testvéremmel, Andrással a veresegyházi művésztelepen újraélhetjük ifjúkorunktól a kiteljesedésig vezető, egymást ösztönöző, egymás melletti alkotás életörömét

A munka első fázisában az anyag dominál. Spontaneitás, automatizmus irányít, nem tudni, merre tovább. Párbeszéd zajlik az anyaggal, a technika, a módszer a meghatározó. Belülről jövő mitológiai világérzés tör fel egyre akaratlagosabban, tudatosabban, így történik a továbbvitel. Az „Őrzők” esztétikummal nem bíró szellemalakok, mögöttük kunyhó a tájban. Az érték benn világít.

Identitás az én megközelítésemben a mindenkori, éteri, morális értékörzés.

Kállai András szobrászművész

A művész a Magyar Képzőművészeti Egyetem festő szakán is sikeresen abszolválta.

– Kiválasztott művésztelepi munkámat inkább megérzés, ráérzés alapján gondoltam megvalósítani, úgy hogy ott valamilyen szinten rögtönözök majd az anyagokkal. Ha identitás a téma, az volt bennem, annyira sokrétegű, annyira egymásra épülő, annyira pregnáns minden, ami egymáshoz viszonyul. A felhasznált tárgyakat úgy választottam ki, hogy valamiért megtetszettek, megszólítottak, valamiképp hatottak rám. Idézőjelben szedett-vedett: különböző anyagokat kezdtem vegyíteni. Megpróbáltam őket eltérő szinten egymáshoz rakni, igazítani. Valamikor taszították egymást, valamikor viszont egész jó viszonyba kerültek.

Így született ez a furcsa „Égi lény” is, aminek szarva vagy inkább koronája van, ami történetesen egy gereblye, de valamiféle antennaként üzemel, hogy átsegítsen a szellemvilággal való kapcsolatba... Továbbviszi a festett, szegekkel tűzdelt farönköt valami sámáni figurába. A kezek, melyek egyben szárnyak is, olyan embert sejtetnek, akinek van kapcsolata egy másik világgal, történetesen a szellemvilággal. Atjárásai lehetőség van a világok között. Nem volt tudatos, nem volt megtervezett egy-egy mű. Spontaneitásban születtek.

Identitás ez, a szobrok szimbolizálják magát a művészt, mint összekötő lényt. Az ősi, a kezdeti, természeti népek kultúrái, kapcsolódásai jelennek meg... Nincs küldetés, nincs üzenet. Próbálok magam is megfejteni. Inkább érzés marad, amivel továbblépek a következő munkám felé. Önmagában működik, érvényességét igazolja.

Ez egy folyamat, hasonlóan az ember gyökereihez, egy ágról fakadnak és mégis különbözőek.³

Kunhegyesi Ferenc – festőművész

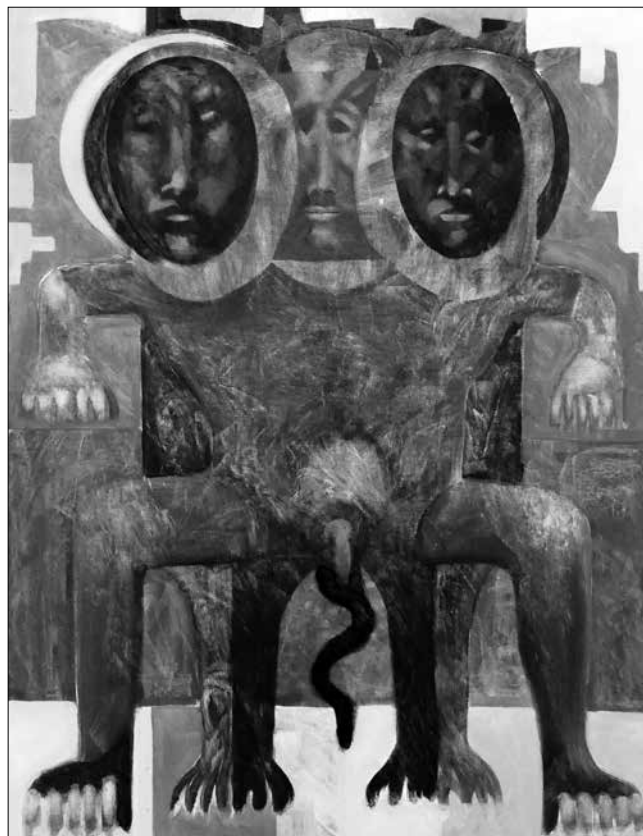
Alkot, amióta megszületett. Minden gyerek művésznek születik – vallja Picasso után szabadon –, mert amint esz-köz kerül a kezébe, máris rajzolgat. Van, akinek lelkében elhal ez a készség és van, akiéből kivirágzik a tehetség. Büszkén vállalja, hogy hagyományos oláh cigány családból származik. Mestere a néhai, roma származású Kosuth-díjas Szentandrassy István. Húsz éven át festettek egymás mellett. Kunhegyesi 2018-ban Nemzetiségekért díjat kapott.

– Tíz éve ismerem Kállai Andrást, baráti a viszonyunk. Komoly minőséget képvisel. Hátrányos helyzetű gyermekek művészetekkel történő integrálása céljából vállaltunk közösen országjárást, mentorálást. Két éve kapcsolódtam be a veresegyházi művésztelep életébe.

Magam sem tudom meghatározni, mit festek, különböző lényeket hozok ki magamból, szakrális portrék, csodalények után most más jön ki belőlem. A hármascú, archaikus, indiai Istenség megjelenítése részemről huszonéves munkásságom összegzése. A Trimúrti szankszrit nyelven; ahogyan az indiai gondolkodás látja, Isten megnyilvánulásának hármassága: a teremtés-megtartás, rombolás és megújulás három istenének egysége. Háromfejű alakként ábrázolják.

A misztérium a képzőművészetben is jelen van. Mélységekben megmerítkezik, majd egyedi hangulattal és kódrendszerrel a felszínre tör. Hiszem, hogy minden kultúrának van közös világképe, van szimbolikája. Felvetődik a kérdés, van-e létjogosultsága a roma identitásnak a képzőművészetben? Miképpen jelennek meg az azonosságtudat legérzékenyebb jegyei? Mitől lesznek mások-többek ezek a művek? Hiszen a bennünk rejlő múlt és jelen történései, eseményei lenyomatot kell, hogy képezzenek a vásznon, a papíron...

Identitásom: oláh cigány tradíciók, esszenciális történetek (elvetés), nyitottság, fejlődés kérdése (szellemi gettó), „Földlakó-kozmikus utas” kép továbbvitele. Minden ember, minden alkotó legnagyobb feladata, hogy önmagát keresi és tárja fel. Nem véletlenül sodor minket, embereket össze a szél valamiért, egy helyre, egy időben. Van mit tanulnunk egymástól.

Trimúrti

Veréb József felvétele

Bővebben rólam és alkotásaimról: www.kunhegyesiferenc.hu

Heider Csilla

Jegyzetek:

¹ Bővebben olvashat róla:

http://nemzetisegek.hu/repertorium/2008/belivek_11-13.pdf

<https://www.kozterkep.hu/alkotok/megtekintes/9387/kallai-andras>

² A veresegyházi művésztelep idei nyári tábora életébe nyújtott bepillantást a Duna World – Roma kultúra, P’amende című műsora. Tudósításuk megtekinthető a Médiaklikk.hu weboldalon:

mediaklikk.hu/video/pamende-2020-08-28-i-adas (a videóbejátszás 13:10 perckor indul)

³ A Veresegyházi Művésztelep facebook-oldalt is üzemeltet: <https://www.facebook.com/Veresegyh%C3%A1zi-M%C5%B1v%C3%A9sztelep-307383389834957>